

«УКРАЇНА» ТА «УКРАЇНСЬКИЙ» ЯК ЕКСПЛІКАНТИ СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ КОНЦЕПТУ «ЄВРОПА» В ПУБЛІЦИСТИЦІ ОКСАНИ ПАХЛЬОВСЬКОЇ

У статті досліджено семантичне поле концепту ЄВРОПА в публіцистиці О. Пахльовської. Проаналізовано його центральну та периферійну зону. Особливо зацентровано на позиції, яку займає в семантичному полі експлікант УКРАЇНА. Простежено еволюцію концептуальної парадигми Україна-Європа від 1990-их років до сьогодення.

Ключові слова: концепт, семантичне поле, експлікант, О. Пахльовська, Європа.

Петрив Х. В. «Украина» и «украинский» как экспликанты семантического поля концепта ЕВРОПА в публицистике Оксаны Пахлевской. – Статья.

Статья посвящена исследованию семантического поля концепта ЕВРОПА в публицистике О. Пахлевской. В работе анализируется его центральная и периферийная зоны. Особенно акцентировано внимание на том, какое место занимает экспликант УКРАИНА в этом семантическом поле. Прослежена эволюция концептуальной парадигмы Украина-Европа с 1990-х годов по настоящее время.

Ключевые слова: концепт, семантическое поле, экспликант, О. Пахлевская, Европа.

Petriv K. V. Ukraine and Ukrainian as designators of the concept EUROPE semantic field in Oksana Pakhlovsk's social and political essays. – Article.

The semantic field of the concept EUROPE in O. Pakhlovsk's social and political essays is analyzed in this article. Central and peripheral areas of this concept are studied here. The paper focuses on the position of designator Ukraine in the semantic field of EUROPE. The evolution of the conceptual paradigm Ukraine-Europe is introduced in this paper.

Key words: concept, semantic field, designator, O. Pakhlovsk, Europe.

Концепт ЄВРОПА в контексті подій останнього десятиліття потребує особливої уваги політологів, істориків, філософів та лінгвістів. Публіцистичний дискурс у цьому ракурсі є найбільш актуальним для дослідження, адже він найточніше та найвиразніше віддзеркалює події суспільно-політичного життя нації. Тексти Оксани Пахльовської як представника європейської спільноти з українським корінням дають змогу простежити еволюцію семантичного поля концепту ЄВРОПА та змодельовати «погляд ззовні» – уявлення європейців про Україну.

Актуальність обраної теми зумовлена значущими для України та світу суспільно-політичними та культурними подіями, що відбуваються впродовж останніх років на території України. Дослідження семантичного поля концепту ЄВРОПА дає змогу оцінити, яке місце займає Україна у свідомості європейців, а також перспективи українсько-європейських відносин. Мета статті полягає в аналізі семантичного поля концепту ЄВРОПА в публіцистичному дискурсі О. Пахльовської (тексти від 1989 року і дотепер) та визначенні місця України й українського в межах цього семантичного поля шляхом дослідження концептуальної парадигми УКРАЇНА-ЄВРОПА. Об'єктом дослідження є концепт ЄВРОПА в публіцистиці О. Пахльовської. Предмет статті – мовні засоби його вираження, виокремлені із текстів автора.

Концепт ЄВРОПА характеризується значним інтересом соціологів, політологів, культурологів та лінгвістів (Я.В. Прихода [10; 11], Г.М. Яворська та О.В. Богомолів [13], Л.Є. Василик [2]).

Лінгвокультурологи (Д.С. Ліхачов, І.О. Голубовська, Ю.С. Степанов, В.М. Телія та ін.) однозначно визнають культурний зміст концепту: «Концепт – це згусток культури у свідомості людини». Концепт, як доводить Ю.С. Степанов, – не лише предмет мислення, розуму і знання, а й предмет емоцій, симпатій і антипатій [12, с. 40].

Засновником методу семантичного поля вважають німецького вченого Й. Тріра. У структурі семантичного поля можна виділити такі частини: 1. Ядро поля, пред-

ставлене родовою семою-компонентом, навколо якого розгортається поле. У нашому дослідженні ядром є концепт ЄВРОПА як геополітична реальність. 2. Центр поля складається з одиниць, які мають інтегральне, спільне з ядром і між собою значення. 3. Периферія поля, що містить одиниці, найвіддаленіші за своїм значенням від ядра [5, с. 130].

Вивчення концепту полягає в дослідженні його лексико-семантичної актуалізації. Передусім, воно передбачає вивчення дефініцій у філософії, культурології, психології чи лінгвістиці. Досліджуваний нами онімний концепт ЄВРОПА, на відміну від апелювативів, не має широкого спектру значень у словниках та енциклопедіях. Більшість опрацьованих лексикографічних джерел подають географічне визначення цієї лексики: «частина світу, західна частина материка Євразія» [19] чи «частина світу, разом з Азією становить єдиний материк – Євразію» [18, с. 79]. Також у деяких виданнях трапляються визначення Європи як «персонажа грецької міфології» [18, с. 76], «дочки Фенікса; за іншою версією міфа, доньки фінікійського царя Агенора, сестри Кадма» [16], що репрезентують уже інший концепт. Таке поняття Європи як геополітичної одиниці репрезентує ядро семантичного поля.

Культурологічні енциклопедії репрезентують європейську цивілізацію як таку, що створила велику культуру, розвинула науку й техніку. Саме в ній народилися ідеї вічного і справедливого світу, загальної відповідальності всіх європейських народів за долю цілого континенту. Європейська цивілізація є органічною частиною світового історичного процесу [15, с. 198].

Іноземні дослідники проявляють підвищений інтерес до проблем Європи, Європейського союзу та проблеми європейської ідентичності. Так, наприклад, в одній масштабній праці з проблем європейської та національної ідентичності австрійські соціологи Макс Халлер та Регіна Ресслер зауважують, що «поняття «Європа» значно ширше, аніж поняття «Європейський Союз». Географи, історики та інші вчені характеризували Європу як культурний феномен ще задовго до того, як виник Євросоюз. Він є достатньо молодим

політичним об'єднанням. Натомість Європа ніколи не вважалася політичним об'єднанням». Таким чином, дослідникикладають у концепт ЄВРОПА культурний та етнічний контекст, майже виключаючи з нього політичний складник [14, с. 824].

Дотримуючись методу семантичного поля, наступним кроком після вивчення дефініцій словникових та енциклопедичних видань є встановлення мовних механізмів реалізації оцінної складової частини концепту, співвідносно з національним менталітетом та національною шкалою моральних цінностей, моделювання її центральної та периферійної зон.

Концепт ЄВРОПА в публіцистиці О. Пахльовської нерозривно пов'язаний із Україною. Кожен нарис чи есе автора – це переосмислений погляд українки з Європи, адже вже понад 25 років автор живе в Італії. Проблема реінтеграції України в Європу є стрижневою в збірці її статей та доповідей «Ave Europa». Схема концептуалізації відносин Європи та України є динамічною: в 1991 році, після здобуття Україною незалежності, вона мала позитивний аксіологічний потенціал у творах автора, а з початку XXI століття ця схема набуває іншого, трагічного для авторки, вигляду. Та попри це, Україна в семантичному полі концепту ЄВРОПА знаходиться в центральній частині.

Україна як експлікант концепту Європа актуалізує наскрізну для творів 1990-их років сему «флюгер» або ж «буфер»: *«В кожному випадку Європа принципово бачила Україну як «буфер» між демократичним світом та Росією»* [9, с. 180]; *«Це образ держави без коріння, без пам'яті, образ навіть не держави-буфера, а держави-флюгера між російськими, європейськими та американськими вітрами»* [9, с. 111]. Україна, в розумінні Пахльовської, в силу своєї невизначеності та несформованості власної ідентичності формує хіба що образ «ланки» на світовій арені. Сема «флюгер», у свою чергу, породжує іншу сему – «напрямок», адже саме про напрям руху України в політичних та культурологічних масштабах О. Пахльовська часто дискутує у своїх студіях. У цих контекстах, як і в багатьох інших, осмислення концепту ЄВРОПА здійснюється крізь призму експліканта УКРАЇНА в тісному зв'язку з експлікантами РОСІЯ та АМЕРИКА.

Такий зв'язок в межах парадигми Європа – Росія – Америка, в якій Україна намагається віднайти себе, а отже, й напрям (навігацію) свого подальшого руху, Пахльовська називає Бермудським трикутником. Ця метафора, до того ж, трапляється в публіцистиці різних років, несучи цілком негативну конотацію: *«З одного боку, навігація України утруднена наявністю міні-Бермудських трикутників і багатукутників, а з іншого, Україна хронічно перебуває в МАКРО-БЕРМУДСЬКОМУ ТРИКУТНИКУ: АМЕРИКА – РОСІЯ – ЄВРОПА, значно складнішому для проєкцій і прогнозів»* [9, с. 208]; *«На мою думку, Україна може вийти з вищезгаданого макро-Бермудського трикутника Америка – Росія – Європа лише одним способом, а саме: віднаходячи свою європейську природу та віддаючи пріоритет своїй європейській політичній і культурно-науковій стратегії»* [9, с. 239].

У таких контекстах яскраво простежується суб'єктивна оцінка О. Пахльовською ще одного концепту БЕРМУДСЬКИЙ ТРИКУТНИК, адже перевагу, безумовно, авторка віддає Європі, наділяючи негативною конотацією сему «Росія»: *«На мапі цього безголосого Бермудського трикутника є лише Центр – забліндована Москва»* [9, с. 273]. Лише віднайшовши свою євро-

пейську сутність, на думку О. Пахльовської, Україна зможе вибратися із цього трикутника.

Однею з найбільш контроверсійних концептуальних схем, що вибудовуються навколо концепту ЄВРОПА, є схема субординації України та Європи, адже в публіцистиці Пахльовської відношення в парадигмі Україна – Європа відповідають відношенням між частиною і цілим, де Україна, відповідно, актуалізує сему «частина» по відношенню до концепту ЄВРОПА. Важливо зауважити, що в жодному контексті творів авторки не постало концептуальної моделі сусідства (Україна як сусід Європи) чи братства ні в географічному, ні в культурному чи політичному контекстах.

Як слушно зауважують Г.М. Яворська та О.В. Богомолів, «сусід – у межах української культури – чужа людина» [13, с. 67], а отже, сема сусідства неодмінно породила б асоціативне поле байдужості.

Натомість сема «частина» асоціюється зі своїм, рідним, органічним та невід'ємним: *«Безперечно, Україна – незаслужено забута частина Європи»* [9, с. 114]; *«Все це так, але історично Україна – органічна частина європейського культурного материка»* [9, с. 134]. Концепт СВОЇЙ і ЧУЖИЙ детально розглядав Ю.С. Степанов, який стверджує, що найавторитетніші визначення «етносу» базуються на ідеальному – самосвідомості, усвідомленні деякою групою людей себе як «своїх», на відміну від «чужих». Така група – це і є етнос [12, с. 475].

У публіцистиці О. Пахльовської можемо помітити, що концепт РОСІЯ містить у собі сему «брат», «поганий брат», «братній», «сусід», що дає змогу віднести цей концепт до константи ЧУЖИЙ, за Ю.С. Степановим: *«Це неоціненне джерело, з якого можна дізнатися реальні думки Великого Сусіда про Україну»* [9, с. 383]; *«... чекати, поки вони зовсім рознесуть країну, а те, що випадково залишиться, здадуть страшенно «братній» сусідній державі»* [9, с. 481]. Отож, концепт РОСІЯ не входить у концептуальне поле СВОГО для українців, із чого слідує, що він не відіграє ролі й для формування концептосфери національної ідентичності. Натомість концепт ЄВРОПА в парадигмі УКРАЇНА – ЄВРОПА містить сему «свій», що актуалізується у творах лексемою «частина» (відносно України) – щось, що входить до складу іншого.

Підтвердження цьому є й те, що часто в контексті українсько-європейських взаємин присутня сема «інтеграція» та «реінтеграція». До того ж, чітко можна простежити динаміку взаємозаміни цих сем: якщо в есе 90-х років у семою поле концепту ЄВРОПА експлікант «Україна» входив із семою «реінтеграція», то у творах початку XXI століття сема набула іншого аксіологічного навантаження – «інтеграція»: *«На початку 90-х це перше десятиліття української незалежності бачилося в перспективі насамперед як процес поступової – навіть не інтеграції, а – реінтеграції України як органічно європейської реальності в політичний і культурний простір Європи»* [9, с. 174]; *«А всі разом у цей складний і сповнений небезпек час ми тим самим могли б сприяти процесу послідовної та незворотної інтеграції України в Європу»* [9, с. 242]. Оскільки інтеграція – це об'єднання в єдине ціле, а реінтеграція – переоб'єднання, то, відповідно, цілком незаперечним є те, що, на думку автора, Україна жила і продовжує жити в європейському культурному просторі, як її частина, яка, однак, відділена від Європи, не інтегрована в європейський простір через те, що існує прирва, спричинена несформованістю української національної іден-

тичності. «Але основною причиною невиробленості європейської політики щодо України є двозначність і непослідовність політики української, розмитість параметрів її ідентичності» [9, с. 598].

Експлікант «Україна» в контексті публіцистики автора дуже часто породжує явне чи приховане протиставлення концептів ЄВРОПА та РОСІЯ, конотативні поля яких часто накладаються. Така антитеза є наслідком спроби реалізації Україною свого європейського вибору, невдача якого, на думку автора, остаточно призведе до краху української культури: «Тому Україна рано чи пізно буде змушена зробити остаточний вибір між Європою та Росією також і під тиском потужних зовнішніх чинників» [9, с. 175]; «Україна не розділилася на «український» та «російський» світ, а виявила реальну несумісність **європейської та російської** цивілізацій, їхній задавлений, хоч в останній період і майстерно завуальований прагматичними потребами конфлікт» [9, с. 304]. Таким чином, постає взаємовиключення концептів: європейський вектор України повністю виключає можливість її проросійської орієнтації, а «російський світ» не допускає України європейської: «Додаймо до цього, що послідовний рух України до Європи приведе до скорочення впливу РФ на всій території СНД» [9, с. 628]. Інтеграція України в європейський культурний простір сприятиме ануляції євразійського (тобто російського) впливу. Сема «інтеграція», яка наявна в центрі концептуальної парадигми Україна – Європа, втілює європейські прагнення України в протиставленні з російськими відносинами. Оскільки концепт – втілення не лише об'єктивного, а й суб'єктивних почуттів, емоцій, станів, то негативне ставлення автора до Росії підкреслюється таким механізмом реконструкції, як іронія, що досягається в текстах шляхом введення перифраз та використання лапок: «Адже саме на віртуальних сторінках цього журналу можна прочитати детальний опис окупації України армією «братнього народу» [9, 390]; Бо все ж таки важко зрозуміти, чи Україну з Росією з'єднує «нерозривна братня дружба», чи Україна посідає одне з перших місць у списку «ворогів Росії» [9, с. 453]. Автор вводить до старої концептуальної схеми нову сему, всього лиш виділивши лексему «братній» за допомогою лапок. Отож, О. Пахльовська не модифікує вже існуючі схеми, а лише надає їм нового відтінку значення, до того ж, цілком протилежного.

Якщо концепт РОСІЯ в «Бермудському трикутнику» автора породжує асоціативне поле зради, ворожби, що помічаємо з останніх цитат, то концепт ЄВРОПА часто актуалізує сему «порятунок», щоправда, отримати його Україна поки неспроможна: «Система «європейського світу» працює, якщо всім її компонентам добре. Система «російського світу» працює лише, коли всім її компонентам погано» [9, с. 613].

Цікавим є метафоричне переосмислення України О. Пахльовською. Оскільки в розумінні автора Україна розділена на дві частини – європейську та євразійську (російську), які абсолютно протилежні за своїм духовним, культурним та геополітичним змістом, то відносно України в контексті європейсько-російського роздоріжжя виникає перифраза «мутант»: «Мутант має дві голови: одна дивиться каламутними очима кролика, якого загінотизував голодний удав, у бік Росії. Руки мутанта нервово відривають шматки української економіки, жбурляючи їх у бік «старшого брата». Інша голова мутанта судомно підморгує Європі, щоразу хворобливо шукаючи пояснень, чому Україна ПРО-

СТО НЕ ХОЧЕ увійти до Європи <...> щоб довести, що ніякої України немає, а те, що нею себе називає, це хіба тільки «мутанти» [9, с. 387].

Функціонально необхідність застосування такої метафори персоніфікації пояснюється прагненням автора представити складний феномен (Україна) як єдність, співмірну живій сутності. Проте ця сутність – не людина, а всього лиш біологічний організм, що не має нормальних життєво необхідних функцій (це підкреслено низкою лексем: «нервово», «судомно», «хворобливо»). Такі істотні негативні характеристики вказують на абсолютну неспроможність України в очах Європи визначитися на шляху формування своєї ідентичності, культурного та духовного підґрунтя, а отже й формування нації.

Таким чином, у межах семантичного поля ЄВРОПИ актуалізується сема «роздоріжжя» відносно України. Країна перебуває на перехресті європейської та російської ідей, не маючи бажання, на думку авторки, обрати правильний вектор: «Україна вкотре підтверджує свою природу, свою роль і свій статус **РОЗДОРІЖЖЯ**, цивілізаційного перехрестя» [9, с. 629]; «Тому далі вибір – за самою Україною. Насамперед від самої України залежить, щоб це **роздоріжжя** не стало бездоріжжям» [9, с. 629]; «А сьогодні складається таке враження, що Україна зійшла не тільки з магістральних трас історії, а з готовністю зісковзнула навіть зі свого традиційного **роздоріжжя**» [9, с. 252].

Метафоричне осмислення концепту ЄВРОПА актуалізується крізь метафору «чорна діра» відносно України та українського. Оскільки ця метафора характеризується значною частотністю вживання (понад десять випадків) в есе та статтях О. Пахльовської, то цілком можна вважати її рисою авторського індивідуального стилю. Сема «чорна діра» має негативний аксіологічний потенціал, асоціюється із занепадом, деградацією та крахом: «Аби захистити демократичний світ від тієї «чорної діри», в яку повільно, але неухильно перетворюється наша країна» [9, с. 258].

Протиставлення Європи та «чорної діри» свідчить про авторське бачення України на перехресті Заходу і Росії та її вагання в прийнятті правильного (на думку Пахльовської, – європейського) вектора: «Нова Європа будує своє майбутнє – через діалектику труднощів і подолання цих труднощів. Україна провалюється в «чорну діру» минулого, в якому єдиною формою існування був терор <...> перетворення тодішньої України – в разі перемоги стратегії Кремля – на «чорну діру в центрі Європи» [9, с. 303]. Безсумнівно, що геополітичне положення України неминуче впливає на її духовно-культурний потенціал, адже саме такий складний геополітичний контекст, «становище-між», як слушно зауважує Я.В. Прихода [11], зумовлює непростий цивілізаційний статус України, невизначеність її зовнішньої політики та відсутність видимої стратегії. Цікаво порівняти, що так, як і метафора «чорна діра» відносно розвитку України, О. Пахльовська вводить метафору «чорна пляма» відносно Північної Кореї, що свідчить про наступне: концепти на позначення тих регіонів світу, які зазнають впливу російської влади, у творах автора породжують сему «чорна діра/пляма»: «А Північна – «російська» – Корея – суцільна чорна пляма. Це, так би мовити, візуальна метафора російського панування» [8, с. 449]. Кольоропозначення «чорний» відображає специфіку, пов'язану з екстралінгвістичними, мовними та асоціативними причинами. Ставлення до чорного кольору завжди було негативним, адже це вважався ко-

лір зла, гріха, диявола та пекла, а також смерті. Чорний колір – антитеза білого, протилежний бік життя. Усе найбільш негативне в житті первісних людей виражав чорний колір. Найважливіші значення чорного, на думку Б.А. Базими, – небуття, смерть, хаос, руїна. Чорний колір зазвичай використовується в магічних ритуалах, тема яких пов'язана зі смертю, закінченням чи перериванням чогось, вторгненням у життя людини ворожих для неї сил [1, с. 6]. «Словник символів і знаків» зазначає, що «чорний співвідноситься з початковим та кінцевим станом всіх процесів, це колір матері-землі. На Заході це перш за все колір смерті, трауру та печалі. На Сході чорний символізував силу і велич» [17, с. 464]. Саме значення небуття, смерті й руйнації актуалізовані в метафоричних конструкціях, що містять кольоропозначення «чорний» у текстах О. Пахльовської.

Семантичне поле концепту ЄВРОПА є неповним без семи «свобода», яка також займає центральну зону, що й простежуємо в публіцистиці О. Пахльовської. Свобода, культура, демократія, добробут мають чільне місце в окресленні параметрів європейського світу. За визначенням О. Квасниці, «Європа – це материк духовної культури, у підмурівку якого не лише греко-римська античність з ідеєю полісної демократії і римського права, а й Гуманізм епохи Відродження, в картині світу якого центральне місце посідає християнський антропоцентризм з ідеалами особистості» [5, с. 216].

Пахльовська підкреслює, що й Україна відіграє ключову роль у захисті європейської свободи й демократії, зокрема йдеться про революції, Майдани та інші події, що сколихнули Європу: *«Але насамперед тому, що Помаранчева революція розбудила в Європі сокровенну, – може, приспану, але все одно завжди живу частину її ідентичності – потребу захисту свободи як вищої цінності буття»* [9, с. 494]. Отож, сема «свобода» є ланкою в концептуальній парадигмі «Європа – Україна».

Як вже було зазначено вище, Європа в публіцистичному дискурсі О. Пахльовської постає як об'єкт прагнення, як сфера бажаного, а не дійсного. Саме тому в концептуальній парадигмі ЄВРОПА-УКРАЇНА актуалізується сема «дорога» чи «шлях», що тісно пов'язана з проаналізованими семами «вектор» та «флюгер». Ця сема не має чіткого позитивного чи негативного забарвлення, проте чітко проявляє скептицизм авторки до можливості руху, навіть і поступального, шляхом до Європи: *«Саме тому дорога до Європи буде ще безмежно довга. І, дай Боже, щоб не довелося розпочинати її реально вже після третього Майдану»* [8]. Неодноразово шлях України до Європи О. Пахльовська називає «чумацьким». У віруваннях українців, як зазначає В. Жайворонок, Чумацький шлях (чи Божа дорога) символізує довгу дорогу, яка перетинається посеред неба: одна веде праведні душі в рай, друга – грішні в пекло [3, с. 646]. Можливо, таким чином О. Пахльов-

ська намагається підкреслити не лише тривалість входу України до європейського простору, але й розірваність її між Заходом і Сходом – між раєм та пеклом. У таких контекстах часто виникає сема «наближення/віддалення» України до Європи чи Європи до України: *«Бо, зрештою, Європа вже достатньо наблизилась до України (а не Україна до Європи!), аби зрозуміти з європейського досвіду, що самовизначення нації починається з самовизначення особистості.. А самоочевидна правда полягає в тому, що тією мірою, якою слов'янський світ наближається до Європи і віддаляється від Росії, – цей світ оживає, видужує, виходить із приниження, набуває ідентичності, оригінальності, індивідуальності* [7]. Отож, для О. Пахльовської наближення України до європейського світу рівнозначне формуванню власної, за висловом автора, «розхитаної» національної ідентичності. Оскільки Україна в семантичному полі концепту ЄВРОПА поруч із семою «інтеграція» іноді актуалізує сему «резервація», то саме вихід держави зі стану резервації в європейській політичній та культурній вимір сприятиме реалізації моделі національної ідентичності: *<...> незалежна Україна, звичайно, – це поки що нелякана радянська резервація, але є надія, що колись перестане нею бути. Колись...* [9, с. 123]; *<...> наша культура все ще залишається безправною «резервацією» в нових координатах європейської культури* [8, с. 434].

Таким чином, Україна знаходиться в центрі семантичного поля концепту ЄВРОПА, яке в текстах О. Пахльовської актуалізує не лише значення культурного та етнічного феномену, що представлені у словниках, енциклопедіях, зарубіжних соціологічних студіях, проаналізованих вище, але й виникає політичне розуміння Європи, зокрема в контексті роздумів про Україну. На думку О. Пахльовської, вона є органічною частиною європейського світу, що неодноразово підкреслюється семами «інтеграція» та «свій». Концептуальна парадигма ЄВРОПА – УКРАЇНА актуалізує субординативну схему «ціле – частина», що ще раз засвідчує її геополітичну й культурну належність до Європи. Метафоричне осмислення України в межах семантичного поля концепту ЄВРОПА породжує семи «мутант», «чорна діра», що несуть негативну конотацію, іронію та певною мірою скептицизм відносно входження України до європейського простору. Однак О. Пахльовська у своїх публіцистичних творах часто вербалізує семи руху («наближення», «віддалення», «шлях» тощо), що не залишає Україну без вибору, адже рух породжує асоціації зі змінами, що, можливо, наблизять Україну до правильного вибору. Оскільки концепт вміщує не лише поняття, але й суб'єктивно-емотивні складники, то цілком очевидно, що автор не приховує своєї проєвропейської позиції, намагаючись переконати адресата в необхідності інтеграції України в Європу.

Література

1. Базима Б.А. Психология цвета: теория и практика / Б.А. Базима. – М. : Издательство «Речь», 2005. – 208 с.
2. Василик Л.В. Концептуальна публіцистика як виразник національної ідентичності / Л.В. Василик // Журналістика: науковий збірник. – Київ, 2010. – Вип. 9(34). – С. 41–49.
3. Жайворонок В.В. Знаки української етнокультури: словник-довідник. – К. : Довіра, 2006. – 703 с.
4. Зайцев М. Європа як концепт / М. Зайцев // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філософські науки. – 2014. – Вип. 16. – С. 45–51
5. Квасниця О. Публіцистика Оксани Пахльовської: Європа VS Азія / О. Квасниця // Вісник Львівського університету. Серія «Журналістика», 2012. – Вип. 36. – С. 214–221.

6. Ключка Н.Я. Лексико-семантичне поле як системно-структурне утворення / Н.Я. Ключка // Наукові записки. Серія «Філологічна». – 2012. – Вип. 24. – С. 129–131.
7. Пахльовська О.Є. Я. Простір Софії-2 / О.Є. Пахльовська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://day.kyiv.ua/uk/article/istoriya-i-ya/prostir-sofiyi-2>.
8. Пахльовська О.Є. Я. Ave, Mater Dolorosa / О.Є. Пахльовська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://day.kyiv.ua/uk/article/nb/ave-mater-dolorosa>.
9. Пахльовська О.Є. Я. Ave, Europa!: ст., доп., публіц. (1989–2008) / О.Є. Пахльовська. – К. : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2008. – 656 с.
10. Прихода Я.В. Концепт ЄВРОПА в українській публіцистиці: когнітивно-лінгвістичні аспекти : автореф. дис. ... канд. філологічних наук : 10.01.08 – Журналістика / Я.В. Прихода ; Львівський національний університет ім. Івана Франка. – Львів, 2005. – 19 с.
11. Прихода Я.В. Моделювання концепту ЄВРОПА в сучасному науково-публіцистичному дискурсі / Я.В. Прихода [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://journlib.univ.kiev.ua/index.le&article=1618php?act=artic>.
12. Степанов Ю.С. Константы: Словарь русской культуры / Ю.С. Степанов. – М., 2001. – 990 с.
13. Яворська Г.М., Богомолів О.В. Непевний об'єкт бажання: ЄВРОПА в українському політичному дискурсі / Г.М. Яворська. – Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. – 136 с.
14. Max Haller, Regina Ressler. National and European identity. A study of their meanings and interrelationships // *Revue française de sociologie*. – 2006. – № 4 (Vol. 47). – P. 817–850.
15. Культурология. XX век. Энциклопедия. Т. 1 – СПб. : Университетская книга; ООО «Алетейя», 1998. – 447 с.
16. Словник античної міфології [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://litopys.org.ua/slovmith/slov05.htm>.
17. Словарь символов и знаков: сюжеты и явления в символах: широчайший спектр символики в искусстве и мифологии / [авт.-сост. Н.Н. Рогалевич]. – Минск : Харвест, 2004. – 512 с.
18. Українська радянська енциклопедія: [у 12-ти т.] / гол. ред. М.П. Бажан ; рекол.: О.К. Антонов та ін. – 2-ге вид. – Т. 4. – Київ : Головна редакція УРЕ, 1979 – 627 с.
19. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К. : «Укр. енцикл.», 1998.